

შემთხვევაშიც, სადაც მყიდველი თავად (ნარმომადგენლის გარეშე) მონაწილეობდა გარიგებაში. სასამართლოს შეფასებით საკუთარ თავთან დადებულ გარიგებებს უტოლდება ისეთი შემთხვევებიც, როდესაც გარიგებაში მონაწილეობას იღებენ დირექტორის ახლო ნათესავები. შესაბამისად, სასამართლომ ბათილად ცნო სადავო გარიგებები და დააკმაყოფილა მოთხოვნა. ამავე გადაწყვეტილებით, ისე, რომ ეს მოპასუხეს არ მოუთხოვია (არ წარუდგენია შეგებებული სარჩელი), სასამართლომ მოსარჩელეს დაავალა ფართების შესაძენად მიღებული თანხის (დაახლოებით 500,000 აშშ დოლარი და 200,000 ევრო) მოპასუხეთათვის დაბრუნება.

გოჩა ოყრემიძე

► 5 - 10/2020

არქიტექტურული ნაწარმოების შეცვლის უფლება

არქიტექტურული ნაწარმოების ყოველგვარი ცვლილება არ შეიძლება მიჩნეულ იქნას ავტორის უფლებების შელახვად, არამედ სასამართლომ, ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში, ცვლილებების მოცულობისა და ხასიათის მხედველობაში მიღებით, უნდა დაადგინოს, არსებითად შეილახა თუ არა ავტორის არაქონებრივი უფლებები.

(ავტორის სახელმძღვანელო წინადადება)

საავტორო და მომიჯნავე უფლებების შესახებ კანონის 17 I დ) მუხლი

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2005 წლის 21 სექტემბრის გადაწყვეტილება № ას-277-602-05

I. ფაქტობრივი გარემოებები

მოსარჩელემ, საცხოვრებელი სახლის არქიტექტურული პროექტის თანაავტორმა, მოი-

თხოვა სახლზე განხორციელებული სამუშაოების დემონტაჟი და მისთვის პირვანდელი იერსახის დაბრუნება. კერძოდ, მოსარჩელის განმარტებით მოპასუხემ ბინა შელება ქუჩის მხარეს, ასევე, თეთრად შელება დარაბები და აივანზე დაამონტაჟა გისოსები. მოსარჩელის განმარტებით, ამით დაირღვა სახლის პროექტის მთლიანობა და შეილახა ავტორის ინტელექტუალური საკუთრების უფლებები. მოპასუხემ მოთხოვნა არ ცნო და განმარტა, რომ ცვლილებები (კონკრეტულად საუბარია გისოსების მოწყობაზე) განპირობებული იყო მძიმე კრიმინოგენური მდგომარეობით და მან აღნიშნული ნაბიჯი ქურდობის საფრთხის გასაწინააღმდეგებლად გადადგა. პირველი და მეორე ინსტანციის სასამართლოებმა მოთხოვნა დააკმაყოფილეს და მოსარჩელეს დაავალეს საცხოვრებელი ბინის თავდაპირველ მდგომარეობაში მოყვანა: ბინის შელბვა და გისოსების დემონტაჟი.

II. სასამართლო მსჯელობის შეჯამება

საქართველოს უზენაესმა სასამართლომ დააკმაყოფილა საკასაციო საჩივარი, გააუქმა მიღებული გადაწყვეტილება და საქმე უკან დააბრუნა ხელახლა განსახილველად. საკასაციო სასამართლომ რამდენიმე მნიშვნელოვანი განმარტება გააკეთა სადავო საკითხებთან დაკავშირებით. უპირველეს ყოვლისა, უზენაესმა სასამართლომ არასწორად მიიჩნია ქვედა ინსტანციების მიერ „საავტორო და მომიჯნავე უფლებების შესახებ“ კანონის 17 I დ) მუხლის (ნაწარმოებში ცვლილებების შეტანა) თაობაზე გაკეთებული განმარტებები. სასამართლოს მითითებით, განხორციელებული ქმედება წარმოადგენს თუ არა ცვლილებას კანონის დასახელებული ნორმის საფუძველზე, დავის სპეციფიკის და კონკრეტული გარემოებების შეფასების შედეგად უნდა დადგინდეს. ამასთან, სასამართლომ ერთმანეთისაგან გამიჯნა ცვლილებების შეტანა არქიტექტურულ პროექტსა და თავად პროექტის საფუძველზე შექმნილ ნაგებობაში. განსახილველ შემთხვევაში ყურადსაღებია, ასევე, საკუთრების უფლებაც და მისი მოქმედების ფარგლები. სასამართლოს განმარტებით, მესაკუთრე უფლებამოსილია ფლო-

ბდეს და სარგებლობდეს ქონებით ისე, რომ არ შელახოს მესამე პირების უფლებები. უზენაესი სასამართლოს განმარტებით ავტორის არაქონებრივი და მესაკუთრის ქონებრივი უფლებები ერთმანეთს უპირისპირდება. შესაბამისად, დასადგენია არა მხოლოდ ის ფაქტი, რომ არქიტექტურულ ნაწარმოებში გარკვეული ცვლილება განხორციელდა, არამედ ასევე ისიც, ცვლილება არის თუ არა იმ მასშტაბისა და ხასიათის, რომ არსებითად შეცვალოს ნაწარმოები და ამით შელახოს არქიტექტორის საავტორო უფლებები.

გონა ოყრეშიძე

► 6 - 10/2020

თვითდახმარების ფარგლები

თვითდახმარებად არ მიიჩნევა კრედიტორის მიერ მოვალის ქონების უნებართვო დაუფლება მაშინ, როცა მოვალე გადახდისუნარიანია და კრედიტორს შეუძლია მოთხოვნის განსახორციელებლად მიმართოს სასამართლოს.

(ავტორის სახელმძღვანელო წინადადება)

სკ-ის 118-ე მუხლი

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2003 წლის 12 ნოემბრის გადაწყვეტილება № ას-159-867-03

I. ფაქტობრივი გარემოებები

მოსარჩელემ სარჩელი აღძრა საბანკო დაწესებულების წინააღმდეგ და მოითხოვა ბანკის მიერ მოსარჩელის კუთვნილი ანგარიშიდან თანხმობის გარეშე ჩამოჭრილი თანხის ანაზღაურება. კერძოდ, მოპასუხე საბანკო დაწესებულებაში მოსარჩელის სახელზე გახსნილ საბანკო ანგარიშზე ჩაირიცხა 700,000 ლარი. აღნიშნული თანხა წარმოადგენდა მოსარჩელესა და მის კონტრაქტორს შორის გაფორმებული ხელშეკრულების საფუძველზე მისაღებ ოდენო-

ბას. მოპასუხე საბანკო დაწესებულებამ მოსარჩელის ნებართვის გარეშე ანგარიშიდან ჩამოჭრა თანხის ნაწილი (დაახლოებით 600,000 ლარი) იმ დასაბუთებით, რომ მოსარჩელეს ადრე გაცემული საგარანტიო წერილის საფუძველზე ბანკის მიმართ გააჩნდა გარკვეული დავალიანება. მოსარჩელე დავალიანებას არ ეთანხმებოდა რამდენიმე საფუძველით, მათ შორის, ხანდაზმულობასა და იმ გარემოებაზე მითითებით, რომ ბანკს ჯერ ძირითადი მოვალისგან უნდა ეცადა დაკმაყოფილება (მისი, როგორც თავდების, ვალდებულება იყო სუბსიდიური). თავის მხრივ, ბანკმა სარჩელი არ ცნო, თანხის დაკისრების მოთხოვნით შეგებებული სარჩელით მიმართა სასამართლოს და მიუთითა, რომ თანხის ანგარიშიდან ჩამოჭრისას იგი მოქმედებდა თვითდახმარების პირობებში. ქვედა ინსტანციის სასამართლომ სარჩელი არ დააკმაყოფილა, ხოლო ბანკის შეგებებული სარჩელი დააკმაყოფილა ნაწილობრივ.

II. სასამართლო მსჯელობის შეჯამება

საკასაციო სასამართლომ გააუქმა ქვედა ინსტანციის გადაწყვეტილება და უარი თქვა ბანკის შეგებებული სარჩელის დაკმაყოფილებაზე. უზენაესმა სასამართლომ მიიჩნია, რომ ბანკის მიმართ მოთხოვნა დაუსაბუთებელი იყო რამდენიმე საფუძველით, მათ შორის, მისი ხანდაზმულობის გამო. თუმცა, უზენაესმა სასამართლომ მნიშვნელოვანი განმარტება გააკეთა თავად ბანკის მხრიდან საბანკო ანგარიშზე განთავსებული თანხების მესაკუთრის თანხმობის გარეშე ჩამოჭრასთან დაკავშირებით. კერძოდ, უზენაესმა სასამართლომ განმარტა, რომ ეს მოქმედება ვერ შეფასდება სკ-ის 118-ე მუხლით გათვალისწინებულ თვითდახმარებად, რამდენადაც ბანკს ყოველთვის შეეძლო მოთხოვნის განსახორციელებლად მიემართა სასამართლოსთვის. არ არსებობდა გადაწყვეტილების აღუსრულებლობის საფრთხეც, ვინაიდან მოსარჩელე იყო სოლიდური ორგანიზაცია, რომელსაც გააჩნდა ვალდებულების შესასრულებლად საჭირო ქონება. სასამართლომ ყურადღება გაამახვილა, ასევე იმაზეც, რომ თანხის თანხმობის გარეშე ჩამოჭრის უფლება ბანკს არ